

124-A NUMARALI AYNTÂB ŞER'İYYE (KADI) SİCİLİ

(H. 1176-1173 / M. 1762-1764)

Transkripsiyon ve Dizin

HAZIRLAYANLAR

Yunus MERCİMEK

Denizhan DÖNMEZ

© Copyright 2026

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi AŞ'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN 978-625-362-046-2	Yayın Koordinatörü Yasin DİLMEN
Kitap Adı 124-A Numaralı AYNTÂB ŞER'İYYE (KADI) SİCİLİ (H. 1176-1173 / M. 1762-1764) Transkripsiyon ve Dizin	Sayfa ve Kapak Tasarımı Akademisyen Dizgi Ünitesi
Editör Prof. Dr. İsmail KIVRIM ORCID iD: 0000-0002-4556-7524	Yayıncı Sertifika No 47518
Hazırlayanlar Yunus MERCİMEK ORCID iD: 0000-0002-5061-7522 Denizhan DÖNMEZ ORCID iD: 0009-0004-3368-1188	Baskı ve Cilt Vadi Matbaacılık
	Bisac Code HIS000000
	DOI 10.37609/akya.4174

Kütüphane Kimlik Kartı
124-A Numaralı AYNTÂB ŞER'İYYE (KADI) SİCİLİ (H. 1176-1173 / M. 1762-1764) Transkripsiyon ve Dizin /ed. İsmail Kıvrım, emeği geçenler : Yunus Mercimek, Denizhan Dönmez.
Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2026.
308 s. : tablo. ; 195x275 mm.
Dizin var.
ISBN 9786253620462
1. Tarih--Kadı Sicili--Dizin.

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi AŞ

Halk Sokak 5 / A
Yenişehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

18. yüzyılın ortalarında Ayntâb sancağı hem ekonomik canlılığı hem de stratejik konumuyla, Anadolu'yu Suriye ve Mısır istikametine bağlayan ana güzergâh üzerinde öne çıkan merkezlerden biri olarak dikkat çekmekteydi. İdarî bakımdan Maraş eyaletine bağlı bir sancak statüsündeki şehir, Burç ve Telbaşar nahiyeleri ile çok sayıda köyü içine alan geniş bir coğrafi sahayı kapsıyordu. Şehrin Halep, Ruha ve Maraş arasındaki ticaret yollarının kesişim noktasında yer alması, onu yalnızca bölgesel bir yerleşim olmaktan çıkararak askerî ve ticarî sevkîyat açısından önemli bir menzil hâline getirmişti. Şehrin söz konusu güzergâh üzerindeki konumu, yalnızca ticari hareketliliği artırmakla kalmamış, aynı zamanda idarî ve askerî açıdan da merkezî idarenin yakından takip ettiği bir yerleşim hâline gelmesine neden olmuştur. Nitekim şehirde voyvoda, nâib, müftü ve yeniçeri serdarı gibi görevlilerin bulunması, devlet otoritesinin yerelde örgütlü bir biçimde temsil edildiğini göstermektedir.

Toplumsal yapısı bakımından Müslüman, Hristiyan ve Yahudilerin bir arada yaşadığı Ayntâb, çok katmanlı sosyal ilişkilerin ve dinamik bir şehir hayatının gözlemlenebildiği bir yerleşim görünümündedir. Farklı dinî ve kültürel grupların birlikte varlık gösterdiği bu yapı, şehrin yalnızca ticaret ve ulaşım bakımından değil, toplumsal etkileşim ve kültürel çeşitlilik açısından da dikkat çekici bir merkez olduğunu ortaya koymaktadır. Eldeki belgeler, burada hukuk düzeninin işleyişinin süreklilik arz ettiğini ve etkin bir mahkeme teşkilatının bulunduğunu açıkça göstermektedir. Şer'î hukuk çerçevesinde davaları karara bağlayan nâibler yalnızca yargılama faaliyetini yürütmekle kalmamış; aynı zamanda şer'îye sicillerinin tutulması, düzenlenmesi ve muhafazasını da üstlenmiştir. Bu kayıtlar aracılığıyla hem adaletin tesisi hem de toplumsal düzenin devamlılığı güvence altına alınmıştır.

Osmanlı hukuk düzeninin temel dayanaklarından biri olan şer'îye sicilleri, kadı veya onun adına görev yapan nâib tarafından tutulan çok yönlü kayıtlardır. Bu defterlerde miras taksimleri, nikâh ve boşanma işlemleri, ceza davaları, vergi uygulamaları, ticaret ve pazar düzenine ilişkin hükümler, vakıf kuruluş ve idaresi, alacak-verecek ilişkileri, toplumsal ihtilaflar ve asayiş meseleleri gibi gündelik hayatın hemen her alanına dair bilgiler yer almaktadır. Bunun yanı sıra merkezden gönderilen ferman, buyruldu, berat ve tezkire gibi resmî belgelerin suretlerinin de sicillere kaydedilmesi, bu defterleri yalnızca yerel yargı faaliyetlerinin değil, merkez-taşra ilişkilerinin de izlenebileceği bir kaynak hâline getirmiştir. Bu yönüyle şer'îye sicilleri, imparatorluğun iktisadî, sosyal, askerî ve idarî yapısına dair zengin veriler sunarken, şehir tarihinin mikro düzeyde incelenmesine de imkân tanımaktadır. Üstelik söz konusu kayıtların imparatorluğun farklı bölgelerinde düzenli biçimde tutulmuş olması, bu belgeleri yalnızca Osmanlı tarihinin değil, Osmanlı coğrafyasında yaşamış farklı toplumların sosyal ve kültürel geçmişini anlamak bakımından da vazgeçilmez kaynaklar arasına yerleştirmektedir.

Bu çalışmanın çıkış noktası, daha önce 124-B numaralı sicilin H. 1182-1183 (M. 1768-1770) yıllarını kapsayan transkripsiyonunun tamamlanmış olmasıdır. Söz konusu çalışmanın devamı niteliğinde ele alınan bu araştırmada ise onun bir önceki dönemine ait olan ve H. 1176-1177 (M. 1762-1764) yıllarını içeren 124-A numaralı Ayntâb Şer'îye Sicili incelenmiştir. Böylece hem kronolojik bütünlüğün sağlanması hem de aynı şehirde kısa aralıklarla tutulan kayıtların karşılaştırmalı biçimde değerlendirilmesine imkân tanınması amaçlanmıştır. Çalışmanın temel hedefi, söz konusu defterin

ilmî usuller çerçevesinde transkripsiyonunu gerçekleştirerek araştırmacıların kullanımına sunmak ve böylece Ayntâb'ın 18. yüzyıl ortalarındaki idarî, sosyal ve hukukî yapısına dair yeni verilerin ortaya konmasına katkı sağlamaktır.

124-A numaralı Ayntâb Şer'iyeye Sicili esasen transkripsiyon temelli bir çalışma olarak kurgulanmıştır. Bu çerçevede metnin aktarımında izlenen imlâ esasları, gerekli açıklamalar ve defterin fizikî özellikleri ayrı başlıklar altında ele alınmıştır. Sicilde yer alan belgelerin içerikleri özetlenerek tablo hâlinde düzenlenmiş, defterin muhtevasına dair genel bir değerlendirme yapılmış ve çalışma kapsamlı bir dizinle tamamlanmıştır. Böylece hem metnin okunabilirliğinin artırılması hem de araştırmacıların belgeye hızlı ve sistemli biçimde ulaşabilmesi hedeflenmiştir. Netice itibarıyla bu çalışma, Ayntâb'ın şehir tarihine ve Osmanlı taşra yapısının işleyişine dair yeni veriler sunmayı amaçlayan mütevazı fakat kaynak temelli bir katkı olarak değerlendirilmelidir.

Her yeni transkripsiyon, Ayntâb şer'iyeye sicillerinin tamamının dijital bir veri tabanında birleştirilmesi vizyonuna doğru atılmış somut bir adımdır; bu eşsiz belgelerin modern araştırma ve tarih yazımı için erişime açılması, ilgili kurumlarca sürdürülebilir bir projeye dönüştürüldüğünde gerçek anlamını bulacaktır.

Yunus MERCİMEK

Denizhan DÖNMEZ

İÇİNDEKİLER

Önsöz	iii
Transkripsiyonda Uygulanan İmla Kuralları ve Diğer Açıklamalar.....	1
124-A Numaralı Aynâtâb Şer‘iyye Sicili’nin Fiziki Özellikleri	3
Belge Özetleri	4
124-A Numaralı Aynâtâb Şer‘iyye Sicili’nin Değerlendirilmesi.....	21
Metin	23
Dizin.....	297